

ZORGELIJKE TIJD VOOR DE AGRARISCHE SECTOR

Bij het schrijven van deze nieuwsbrief zijn er veel onzekerheden door de coronacrisis. Veel agrarische bedrijven maken zich grote zorgen over de continuïteit van hun bedrijf. Daarnaast heeft u mogelijk zorgen over de gezondheid en eenzaamheid van familieleden, vrienden en bekenden. Als waterschap wensen wij u in deze moeilijke tijd veel sterkte, wijsheid en een goede gezondheid toe.

OPROEP: LEDEN KLANKBORDGROEP DROOGTE

Waterschap Zuiderzeeland wil goed voorbereid zijn bij aanhoudende droogte. Vooral wanneer beperkingen gelden op het onttrekken van oppervlaktewater uit tochten en vaarten en het onttrekken van grondwater. Wat werkt dan het beste in de praktijk:

- Hoe krijgen we informatie uit het veld (wie heeft wanneer beregeningswater nodig)?
- Hoe gaan we om met verdeling van water?
- Op welke manier kunnen we water zo goed mogelijk verdelen?

Daarover gaan wij graag met u in gesprek. We komen een paar keer per jaar bij elkaar.

Wilt u meedenken in de klankbordgroep of heeft u vragen?

Stuur dan een mail naar klankborddroogte@zuiderzeeland.nl

De klankbordgroep zal een samenstelling zijn van verschillende agrariërs en agrarische organisaties. ■

UITSTEL BETALING WATERSCHAPS-BELASTING

Kunt u door de crisis de waterschapsbelasting niet betalen?

Dan kunt u uitstel van betalen tot 31 augustus 2020 aanvragen. Dit doet u via de website van GBLT: www.gblt.nl/uitstel-betalen-ondernemer-zzper. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van het uitstel.

Betaalt u uw belastingaanslagen via automatische incasso?

Dan stopt GBLT tot en met 31 augustus 2020 met het afschrijven in delen. De normale invorderingsrente is verlaagd van 4% naar 0,01%. ■

Heeft u hier vragen over? Neem dan contact op met GBLT: www.gblt.nl/contact

AGRO-HELPDESK

Vragen over regelgeving? Bel of mail de agrohelpdesk!

Heeft u een vraag over bijvoorbeeld de aanleg van een wasplaats? Over de opslag van vaste mest? Welke spuitdoppen, spuittechnieken of teeltvrije zone u mag hebben?

Door de coronamaatregelen kunnen wij nu helaas niet op uw bedrijf langs komen. Maar wij helpen u graag verder. Neem telefonisch of per mail contact op: tel. (0320) 274 911 of agrohelpdesk@zuiderzeeland.nl.

AGRARIËRS

NIEUWSBRIEF VOOR AGRARIËRS IN DE NOORDOOSTPOLDER EN ZUIDELIJK EN OOSTELIJK FLEVOLAND

Omgeving Vuursteentocht

PROJECT VUURSTEENTOCHT MINDER MESTSTOFFEN VERLIEZEN

De waterkwaliteit in Flevoland verbetert, maar er zitten nog steeds veel voedingsstoffen in het water. Een deel komt vanuit de diepe ondergrond via kwel en veenafbraak. Een deel komt vanuit de landbouw. Veel nitraat spoelt bijvoorbeeld uit zodra de drains water beginnen af te voeren.

Waarom een project rond de Vuursteentocht?

Het gebied rond de Vuursteentocht is bijna 100% agrarisch in gebruik. Het is een ideaal gebied om na te gaan waar voedingsstoffen in agrarisch gebied vandaan komen. Binnen het project van de Kennisimpuls Waterkwaliteit

gaan we hier heel intensief meten. We willen snappen op welke momenten voedingsstoffen verloren gaan. Ook willen we maatregelen uitproberen om de voedingsstoffen beter in de bodem vast te houden.

Onderzoek van stroomgebied tot perceel

Het project bestaat uit drie onderdelen:

1. In het stroomgebied brengen we bronnen en routes van meststoffen in beeld.
2. Op enkele percelen onderzoeken we af- en uitspoeling en de invloed van agrarische activiteiten.
3. Op enkele percelen onderzoeken we de effectiviteit van maatregelen.

Lees verder op de volgende pagina >

In deze nieuwsbrief o.a.:

- Condenswater warmtewisselaar
- Verbeteren waterafvoer Emmeloord
- Ontijzeringsinstallaties
- Wateraanvoerschouw en zomerschouw
- Controles bespuitingen en teeltvrije zones
- Duurzame oevers
- Resultaten Bezemactie Flevoland
- Oproep klankbordgroep agrariërs
- Waarom meten we gewasbeschermingsmiddelen
- Gemalenbeheerder Albert Koffeman

> vervolg

Er zijn vier kennisinstituten die het onderzoeksproject uitvoeren

Dit zijn: Wageningen Environmental Research, Deltares, KWR en RIVM. Zij kunnen hun onderzoek alleen doen als agrarische ondernemers willen meewerken. Er zijn namelijk metingen in sloten en op percelen en teeltgegevens

nodig. Op enkele percelen gaan we samen kijken of bepaalde maatregelen effect hebben.

Heeft u een perceel rond de Vuursteentocht en doet u mee?

Stuur dan een mail naar agrohulpdesk@zuiderzeeland.nl of bel met Joanneke Spruijt: (0320) 274 911. Ook voor vragen kunt u bij haar terecht. ■

“De Vuursteentocht is bijna 100% agrarisch in gebruik. We willen snappen op welke momenten voedingsstoffen verloren gaan.”

OPLOSSING WATERAFVOER GEBIED TEN ZUIDWESTEN VAN EMMELOORD

Ten zuidwesten van Emmeloord komt bodemdaling voor. Hierdoor wordt het gebied steeds kwetsbaarder voor wateroverlast.

Naast de grotere kans op het overlopen van de watergangen bij hevige stortbuien, neemt door de bodemdaling ook de ruimte tussen het waterpeil en het maaiveld af. Dit noemen we ook wel drooglegging. Om water goed uit het gebied af te voeren, plaatst het waterschap twee voortstuwers en een pomp.

De voortstuwers en pomp voorkomen te hoge waterstanden

En ze gaan alleen in werking bij zware neerslag. De nieuwe voortstuwers en pomp komen in de Johannes Posttocht, Hannie Schafftocht en Zuider-d-tocht te staan. Als er (heel) veel regen valt,

zorgen de voortstuwers en de pomp voor de waterafvoer in het gebied. Op die manier kunnen we een stijging van het waterpeil zoveel mogelijk voorkomen. De installaties worden zo gebouwd dat deze in normale situaties de waterstroom niet beïnvloeden.

Vorstuwers beïnvloeden het bodemdalingproces niet

De oplossing draagt alleen bij aan het verbeteren van de waterhuishouding in het landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord.

Met enkele grondeigenaren kijken we naar aanvullende maatregelen

Deze maatregelen zijn nodig in de hoek Johannes Posttocht – Urkervaart. In overleg met deze betrokkenen kijken we naar de aanvullende maatregelen.

Helaas is de verbreding van de Vliegtuig-d-tocht niet mogelijk

De verbreding zou ook de waterafvoer bij zware neerslag verbeteren. Verbreding bleek niet mogelijk vanwege het risico van opbarsting. Bij opbarsting komt water en zand uit de ondergrond omhoog. Er zijn technische mogelijkheden om opbarsting te voorkomen. Alleen kost dit veel geld en past het nu niet binnen de financiële ruimte. Het waterschap gaat daarom lokaal monitoren en aanvullende berekeningen doen. We stemmen met betrokkenen af om te bepalen of een andere maatregel wel geschikt is. ■

Dit project wordt medegefinancierd door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: “Europa investeert in zijn platteland”

CONDENSWATER WARMTE-WISSELAAR PLUIMVEEHOUDERIJ

Bij veel pluimveestallen staat een warmtewisselaar. Deze warmt verse buitenlucht op met afgezogen stallucht. Bij dit proces ontstaat condenswater. Hierin zitten verontreinigende stoffen. Lozing van condenswater in de sloot is niet gewenst en niet toegestaan. Het waterschap controleert hierop tijdens bedrijfsbezoeken. Een praktische oplossing is het condenswater opvangen en uitrijden over het land.

In condenswater van een warmtewisselaar in een stal zitten verontreinigende stoffen

Het waterschap heeft verschillende monsters van dit condenswater onderzocht. Hieruit bleek dat er hoge concentraties aan stikstof en zuurstofbindende stoffen in zat. Stikstof kent u, maar zuurstofbindende stoffen misschien niet. Zuurstofbindende stoffen zijn organische verontreinigingen.

Condenswater in de sloot is slecht voor de waterkwaliteit

Te veel stikstof in het oppervlaktewater heeft algengroei tot gevolg. Hierdoor ontstaat troebel water. Dit is een nadeel voor de aanwezige waterplanten en waterdieretjes. Micro-organismen breken zuurstofbindende stoffen in de sloot af. Hierbij gebruiken ze zuurstof uit het oppervlaktewater. Door het gebrek aan zuurstof in het water sterven waterdieretjes.

“Voldoende opslag voor opvangen condenswater is noodzakelijk.”

U kunt het condenswater opvangen en uitrijden over het land

U kunt het condenswater opvangen in de opslagput voor het reinigingswater en huishoudelijk afvalwater vanuit de

pluimveestal. Dit afvalwater mag u uitrijden over het land. Dit mag u onder de volgende voorwaarden:

- Afvalwater gelijkmatig verspreiden volgens de regels voor het gebruiken en uitrijden van mest (o.a. emissiearm en uitrijperiodes). Het afvalwater wordt namelijk gezien als dierlijke meststof. Voldoende opslag voor opvangen condenswater is noodzakelijk. Natuurlijk reken we erop dat dit niet nodig is.

Het waterschap controleert lozingen van condenswater

Lozing van condenswater in de sloot is dus niet gewenst. Bovendien is dit vanuit de milieuregels niet toegestaan. Toezichthouders van het waterschap controleren hierop tijdens bedrijfsbezoeken. Het kan zijn dat de toezichthouder een lozing van condenswater in de sloot ziet. In dat geval maken we met u een afspraak over wanneer u met deze lozing moet stoppen. ■

Warmtewisselaar. Foto: Hotraco Agri

UPDATE PROJECT 'VERBETERING BODEM- EN WATERKWALITEIT NOP'

In de nieuwsbrief van het najaar 2019 heeft u al over dit project kunnen lezen. Het projectgebied is in het noordwesten van de Noord-oostpolder. In deze nieuwsbrief leest u over de tussentijdse resultaten van het project rond de Onderduikerstocht in 2018 en 2019. Het gaat hierbij om twee pijlers: (I) verbetering van bodemkwaliteit, -structuur en -vruchtbaarheid en (II) aanpak van erfmissie. Een mooie samenwerking voor schoon oppervlaktewater en een betere bodemkwaliteit!

Ruim twintig akkerbouwers en bloembollentelers uit het gebied rond de Onderduikerstocht doen actief mee in het project. Zij werken op hun bedrijf aan één of beide pijlers. De overige akkerbouwers en bloembollentelers informeren we via nieuwsbrieven over het project en nodigen we uit voor bijeenkomsten.

Pijler I: Verbetering van bodemkwaliteit, -structuur en -vruchtbaarheid

Twaalf akkerbouwers en bloembollentelers zijn actief aan de slag gegaan met 'Zicht op bodemstructuur'. Ze kijken daarbij naar het verbeteren van de bodemkwaliteit op hun percelen. Het anders en vooral beter kijken naar je eigen bodem wordt als zeer waardevol gezien. Bodemdeskundigen

begeleiden hen hierbij. Deelnemers hebben een individueel bodemadvies ontvangen en experimenteren met verschillende maatregelen. Hierbij moet u denken aan ondiepere grondbewerking met de ecoploeg, het gebruik van verschillende groenbemesters en het opheffen van storende lagen. Enkele agrariërs hebben op hun percelen monsters genomen van het water dat uit de drainagebuizen stroomde. Deze watermonsters zijn geanalyseerd op gewasbeschermingsmiddelen. Uit de resultaten blijkt dat diverse middelen in water zitten. Er zijn geen normoverschrijdingen gemeten en dat is positief!

"Het anders en vooral beter kijken naar je eigen bodem wordt als zeer waardevol gezien."

Pijler II: Aanpak van erfmissie

Zes akkerbouwers en bloembollentelers zijn aan de slag gegaan met de aanpak van erfmissie. Bij de akkerbouwers ging het vooral om de vul- en wasplaats met zuiveringsvoorzieningen. De bloembollentelers hebben verschillende mogelijkheden verkend. Dit deden ze op het gebied van het opvangen van afvalwaterstromen en de inzet van zuiveringsinstallaties voor de glastuinbouw. Op drie bedrijven hebben we watermonsters genomen om erfmissie inzichtelijk te maken. Deze watermonsters zijn geanalyseerd op gewasbeschermingsmiddelen (gbm). Uit de resultaten blijkt dat er voor diverse middelen een normoverschrijding is. Dit werkt goed voor de bewustwording.

De groep voor pijler II bestaat inmiddels uit een collectief van 17 akkerbouwers en bloembollentelers

Alle 17 agrariërs gaan dit jaar een nieuwe vul- en wasplaats met zuiveringsvoorziening aanleggen. Dit is mogelijk dankzij de toekenning van

een POP3-subsidie aan het collectief. Een PhytoBac of RemDry zuivert het afvalwater van gbm-landbouwmachines en restvloeiwater van bolontsmetting.

Monitoring waterkwaliteit Onderduikerstocht

In de Onderduikerstocht ligt een landelijk meetpunt voor gewasbeschermingsmiddelen. Het waterschap meet hier elk jaar normoverschrijdingen. Er ligt hier een waterkwaliteitsopgave. In samenwerking met agrariërs kunnen we de waterkwaliteit verbeteren. Om dit goed te monitoren, heeft het waterschap drie extra meetpunten in de Onderduikerstocht geselecteerd.

Op de vier meetpunten neemt het waterschap jaarlijks 8 watermonsters. Deze onderzoeken we op gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Via een afgeschermd website kunnen de agrariërs in het gebied de meetresultaten van elke bemonstering bekijken. ■

Wilt u ook deelnemen aan het project?

Het project loopt tot en met eind 2021 en er is nog ruimte voor nieuwe deelnemers. Liggen uw bedrijf en percelen in het noordwesten van de NOP? En heeft u interesse voor dit project?

Neem voor meer informatie contact op met Yvonne Gooijer van CLM Onderzoek en Advies. Haar telefoonnummer is 0345 - 470 719 en e-mail: ygooijer@clm.nl.

Projectgroep bekijkt zuiveringsvoorziening. Foto: CLM

AANLEG VAN DUURZAME OEVERS IN FLEVOLAND

In 2020 legt Waterschap Zuiderzeeland 18 kilometer duurzame en natuurvriendelijke oevers aan in Flevoland. Dit is onderdeel van het programma 'Versnelling aanleg duurzame oevers 2017-2021'. In totaal leggen wij tot en met het jaar 2021 102 km duurzame en/of natuurvriendelijke oevers aan.

Vertraging grondafvoer 2019

De aanleg van de oevers van 2019 is nog niet klaar. We hebben vertraging door de aanscherping van de PFAS-normen. Daardoor is 70.000 m³ grond langs de nieuwe oevers blijven liggen. Inmiddels is een deel van deze grond

afgevoerd en het restant hopen we spoedig af te voeren.

Wat duurzame en natuurvriendelijke oevers zijn, leest u op onze website

Namelijk op www.zuiderzeeland.nl/ duurzameoevers. Hier vindt u de planning voor 2020 en 2021 en

Het project 'Verbetering bodem- en waterkwaliteit, in het noordwesten van de Noord-oostpolder' wordt mede mogelijk gemaakt door:

- Provincie Flevoland
- Waterschap Zuiderzeeland
- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Het project is onderdeel van het programma Actieplan Bodem & Water Flevoland. CLM Onderzoek en Advies, Delphy, KAVB, Flevolands Agrarisch Collectief en Coen ter Berg Advies voeren dit uit.

Actieplan
Bodem
& Water

PROVINCIE FLEVOLAND

een uitleg waarom het waterschap duurzame en natuurvriendelijke oevers aanlegt.

Subsidie

Meer informatie over de uitvoering van deze subsidie leest u op [www.flevoland.nl/dossiers/plattelandsontwikkeling-\(pop3\)](http://www.flevoland.nl/dossiers/plattelandsontwikkeling-(pop3)) ■

Dit project wordt medegefinancierd door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: "Europa investeert in zijn platteland"

CONTROLES BESPUITINGEN EN TEELTVRIJE ZONES

Driftreductie is een zeer actueel thema. In de vorige nieuwsbrief heeft u uitgebreide informatie over drukregistratievoorziening en alternatieven kunnen lezen. Ook Wettelijk Gebruiksvoorschrift, teeltvrije zones bij granen en 'droge' sloten kwamen aan bod. Het waterschap controleert ook in 2020 op bespuitingen en teeltvrije zones. Samen werken we aan schoon oppervlaktewater én het behoud van een effectief middelenpakket.

Meten teeltvrije zone op een perceel wintertarwe

Bij controle op bespuitingen ligt het accent op drukregistratievoorziening en alternatieven

De spuitcontroles voeren toezichthouders zowel tijdens als buiten kantooruren in heel Flevoland uit. Dit jaar letten ze vooral op het gebruik van de drukregistratievoorziening (DRV) of één van de alternatieven. Bij een overtreding handelen de toezichthouders van het waterschap volgens het landelijke handhavingprotocol. In 2019 deden we dit nog niet vanwege een overgangsjaar.

Naast de DRV controleren toezichthouders ook de volgende punten:

- de wettelijk vereiste driftreductie (let op het Wettelijk Gebruiksvoorschrift!);
- teeltvrije zones;
- een goedgekeurde veldspuit en
- een spuitlicentie.

Uiteraard hopen wij dat u zich houdt aan de milieuregels. Dit is ook in uw belang!

Bij controle op teeltvrije zones hebben we extra aandacht voor graangewassen

Toezichthouders van het waterschap controleren teeltvrije zones bij de geplande bedrijfscontroles en de spuitcontroles. De breedtes van de teeltvrije zones zijn afhankelijk van diverse factoren. Langs een 'droge' sloot hoeft u géén teeltvrije zone aan te leggen. Alleen als u voor het DRV-alternatief met teeltvrije zones kiest, moet dit wel.

Een 'droge' sloot is een sloot die van 1 april tot 1 oktober onder normale omstandigheden géén water bevat.

AGRO-HELPDESK:

Voor vragen over spuittechnieken, spuitdoppen en teeltvrije zones

Heeft u vragen of advies nodig?

Neem dan contact op met Bert van den Bosch of Joanneke Spruijt van het waterschap. Zij beantwoorden uw vragen en denken graag met u mee welke investering in uw bedrijfsvoering past. Bel naar (0320) 274 911 of stuur een e-mail naar: agrohelpdesk@zuiderzeeland.nl.

Meer informatie over milieuregels rond driftreductie en teeltvrije zones vindt u op www.zuiderzeeland.nl. Typ het onderwerp dat u zoekt in de zoekbalk op deze website.

(De teeltvrije zones bij graangewassen moeten minimaal 50 cm (of 100 cm als DRV-alternatief) zijn. In het voorjaar van 2020 voert het waterschap gerichte controles uit. U kunt een boete voorkomen door een voldoende brede teeltvrije zone aan te leggen. ■

SCHOUW OP 15 JUNI EN 1 JULI

Alle sloten moeten goed kunnen doorstromen. Daarom controleert Waterschap Zuiderzeeland op maandag 15 juni aanstaande alle wateraanvoersloten in de Noordoostpolder en op 1 juli aanstaande de sloten in heel Flevoland.

Wateraanvoergebied

In de Noordoostpolder zijn zandige gronden die in landbouwkundig opzicht droogtegevoelig zijn. Deze droogtegevoeligheid bestrijden we door het aanvoeren van water. Naast de tochten die het waterschap in het wateraanvoergebied beheert, zijn er veel sloten in dit gebied die de aangrenzende eigenaren beheren. Om deze sloten op doorstroming te controleren, voert het waterschap drie keer per jaar een controle uit. Dit heet de schouw.

Waar moeten wateraanvoersloten op 15 juni a.s. aan voldoen?

De eigenaren (ook wel aangelanden genoemd) van de aangrenzende gronden hebben een onderhoudsplicht. Deze verplichting geldt voor de halve breedte van de sloten. Eigenaren grenzend aan de hoofdaanvoersloten moeten op of vóór de schouwdatum de sloot onderhouden hebben. De eigenaren van de aanvoersloten (ook afvoersloten van infiltratiewater) moeten op of vóór de schouwdatum ervoor zorgen dat:

- in deze sloten geen stenen, afval of andere voorwerpen zitten;
- de begroeiing op taluds, bodems en

dammen is tot de waterlijn gemaaid;

- er geen maaisel in de sloten ligt;
- de aan- en afvoersloten die tussen en langs erven liggen, zijn gemaaid en op de juiste diepte gebracht.

Zomerschouw

Als het (hevig) regent, is het belangrijk dat het water in vaarten, tochten en sloten goed kan doorstromen. Rommel in de sloot en dichtbegroeide oevers zijn daarbij niet wenselijk. Particulieren, bedrijven, gemeenten, provincie en natuurorganisaties die eigenaar zijn van een sloot zorgen zelf voor het onderhoud daarvan.

Bent u eigenaar van een (stuk) sloot (onderhoudsplichtige)? Zorg er dan voor dat uw sloot per 1 juli weer netjes is. Op die manier kunnen we samen wateroverlast voorkomen. De grens van de onderhoudsplicht ligt meestal in het midden van de sloot.

“Nesten van vogels en andere beschermde soorten zijn beschermd vanuit de Wet natuurbescherming.”

U kunt uitstel voor maaien aanvragen als er nesten in de slootkant zitten

Het maaien voor de zomerschouw valt in een periode dat nesten van vogels of andere beschermde soorten in de slootkant zitten. Nesten van vogels en andere beschermde soorten zijn beschermd vanuit de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat u dat gedeelte van de sloot niet kunt maaien. U kunt maai dan niet vijf meter voor en vijf meter na het nest. Meld dit in dat geval tijdens de zomerschouw bij de waterschapsmedewerkers via schouw@zuiderzeeland.nl. U krijgt dan uitstel voor het maaien van dit deel van de sloot.

Wilt u interne sloten melden voor schouwkaart?

Een sloot die tussen twee van uw percelen loopt, is volledig in uw eigendom. Deze sloten controleren we bij de zomerschouw niet. Om de schouwkaart actueel te houden, vragen we u om deze zogenaamde interne sloten te melden. Dit kunt u doen door een e-mail te sturen naar schouw@zuiderzeeland.nl. Wij passen dan de schouwkaart aan. ■

De schouwkaart kunt u vinden op www.zuiderzeeland.nl/schouw. Heeft u vragen over de wateraanvoerschouw of zomerschouw, dan kunt u contact opnemen met dhr. R. Warmolts, telefoonnummer (0320) 274 911.

RESULTATEN 'BEZEMACTIE FLEVOLAND'

Ruim 500 Flevolandse agrariërs hebben in de winter van 2018/2019 meegedaan aan de 'Bezemactie Flevoland'. Hierbij hebben zij in totaal 26.500 kg gewasbeschermingsmiddelen laten afvoeren. Deze middelen zijn niet meer toegelaten en/of verouderd. De actie was een groot succes, vooral dankzij de inzet van de gewasbeschermingshandel! Hiermee dragen we gezamenlijk bij aan schoon oppervlaktewater. De wens is om inzameling en afvoer van restanten gewasbeschermingsmiddelen te verbeteren.

Aanpak van de actie in Flevoland
Het Actieplan Bodem & Water nam het initiatief voor de 'Bezemactie Flevoland'. Flevolandse agrariërs konden zich na een persoonlijke uitnodiging aanmelden. Deelname was laagdrempelig, kosteloos en anoniem. Adviseurs van gewasbeschermings-

bedrijven hebben de agrariërs bezocht. Tijdens deze bedrijfsbezoeken zijn restanten van niet meer toegelaten en/of verouderde gewasbeschermingsmiddelen geïnventariseerd en apart gezet. Een erkende afvalinzamelaar heeft in totaal vijf ophaalrondes uitgevoerd.

Mooie resultaten bereikt met de actie

In totaal hebben 523 agrariërs deelgenomen aan de 'Bezemactie Flevoland'. Bij 56 deelnemers (11%) was de middelenkast op orde. Afvalinzamelaar GP Groot heeft in totaal 26.500 kg aan restanten gewasbeschermingsmiddelen ingezameld en afgevoerd naar een erkende verwerker. De verdeling was 38% herbiciden, 34% fungiciden, 23% insecticiden en 5% overig. Top 10 afgevoerde werkzame stoffen: paraffine-olie, isoproturon, propachloor, mancozeb, maneb, thiram, carbendazim, metoxuron, chloorthalonil en dimethoat. Ook hele oude middelen uit de jaren '70/'80 zijn

ingeleverd en afgevoerd. Bijvoorbeeld Brabant General Weedkiller en DDT.

Wens om afvoer van restanten middelen te verbeteren

Het systeem voor de inzameling en afvoer van niet meer toegelaten en/of verouderde gewasbeschermingsmiddelen werkt niet goed. Agrariërs kunnen restanten middelen bij de meeste gemeenten niet inleveren en afvoer door een erkende afvalinzamelaar is duur. Hierdoor blijven de restanten vaak in de middelenkast staan. Het is wenselijk om het inzamel- en afvoersysteem van restanten gewasbeschermingsmiddelen in Nederland te verbeteren. Op dit moment zijn betrokken partijen hierover met elkaar in gesprek. De Stichting Opruiming Restanten van Landbouwbestrijdingsmiddelen (STORL) werkt aan een verbeterplan. ■

WAAROM WE GEWASBESCHERMINGS- MIDDELEN IN HET WATER METEN

Het waterschap meet in tochten en vaarten of er gewasbeschermingsmiddelen in het water zitten. Als we een gewasbeschermingsmiddel vinden, controleren we of de concentratie niet te hoog is. Zo weten we of we aan de landelijke en Europese normen voor de waterkwaliteit voldoen. De normen zijn er voor het beschermen van het waterleven.

Meetresultaten gewasbeschermingsmiddelen 2019

Jaarlijks meten we op drie vaste meetlocaties gewasbeschermingsmiddelen in het water. Deze locaties zijn onderdeel van het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen. Ook meten we elk jaar op een aantal roulerende meetlocaties. Dat doen we om beter inzicht te krijgen in resultaten per agrarische sector. Op de helft van de meetlocaties in 2019 waren er geen normoverschrijdingen door gewasbeschermingsmiddelen. Een mooi resultaat!

Om welke gewasbeschermingsmiddelen gaat het in de akkerbouw en fruitteelt?

Een overzicht voor de normoverschrijdende middelen in de akkerbouw en fruitteelt (2019) staan in de onderste tabel rechts.

Bij sommige stoffen is het niet waarschijnlijk dat een bepaalde sector ze gebruikt of nog gebruikt

Deze gewasbeschermingsmiddelen zijn namelijk wettelijk niet meer toegestaan. Dat geldt voor imidacloprid en fipronil in de akkerbouw. In de fruitteelt is etoxazool alleen

toegestaan voor gebruik in aardbeien. Mevinfos is een oud middel wat je al lang niet meer mag gebruiken. Mogelijk komen sommige stoffen nog vrij uit de bodem of de waterbodem.

Gebiedsgerichte metingen Onderduikerstocht en glastuinbouwgebieden

In het gebied rond de Onderduikerstocht en in glastuinbouwgebieden meten we ook in kavelsloten. Daar werken

we met ondernemers uit de sectoren akkerbouw, bloembollen en glastuinbouw samen aan schoner water. Over het samenwerkingsproject Onderduikerstocht kunt u lezen op bladzijde 4. Door op meer plaatsen in een gebied te meten, proberen we beter te begrijpen waar de gevonden middelen vandaan komen. Samen zoeken we dan naar oplossingen. Dit zijn voornamelijk emissiebeperkende maatregelen. ■

Meetlocaties	Aantal normoverschrijdingen
<i>Akkerbouwgebieden:</i>	
ONDERDUIKERSTOCHT, brug Noordermiddenweg*	3
VUURSTEENTOCHT, duiker Wisentweg*	0
EENDENTOCHT, duiker O-kant Larserpad	0
SWIFTERVAART, brug Rendierweg	1
ROODBEENTOCHT, duiker Dronterweg	0

<i>Fruitteeltgebieden:</i>	
STEENWIJKERTOCHT, Blokzijldwarsweg (NP078)	2
HERTENTOCHT, landbouwbrug bovenstrooms van Leemtocht	0

<i>Glastuinbouwgebieden:</i>	
KOTTERTOCHT, brug einde Groene Kadeweg*	5
BLANKENHAMMERTOCHT, overstort Oosterringweg	0
ENSERTOCHT, bovenstuws t.h.v. Zuiderringweg	7

*Vaste jaarlijkse meetlocatie voor het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen

Normoverschrijdende stoffen 2019	Handelsnamen gewasbeschermingsmiddelen
<i>Akkerbouwgebieden:</i>	
imidacloprid	o.a. Admire en Kohinor
methyldirimifos	Actellic 50
pyraclostrobine	o.a. Securo, Signum, Retengo, Comet en Ceriax
fipronil	niet meer toegelaten / biocide
<i>Fruitteeltgebieden:</i>	
etoxazool	Borneo
mevinfos	niet meer toegelaten

SPOELWATER ONTIJZERINGS- INSTALLATIE VEEHOUDERIJ

Op verschillende (melk)veehouderijbedrijven staat een ontijzeringsinstallatie. Hiermee zuivert de veehouder het grondwater voor gebruik als voedrankwater. Regelmatig spoelen van de ontijzeringsinstallatie is nodig. Dit spoelwater bevat ijzer en lozing in de sloot mag onder voorwaarden. Het waterschap gaat met ingang van dit jaar hierop controleren. Het gezamenlijke belang is schoon oppervlaktewater.

Werking van een ontijzeringsinstallatie

De ontijzeringsinstallatie pompt grondwater op. Het ijzerhoudende grondwater wordt bovenin de filtertank verneveld, zodat het ijzer oxideert. Hierna loopt het grondwater door een filterpakket heen, waarop de ijzerdeeltjes zich afzetten. Het gezuiverde grondwater is geschikt als drinkwater voor vee. Na verloop van tijd is het filterpakket verzadigd met ijzerdeeltjes. Het schoonspoelen van het filter met water is dan nodig. Dit wordt ook wel terugspoelen genoemd.

Lozing van spoelwater van ontijzeringsinstallaties is slecht voor de waterkwaliteit

Het spoelwater kan namelijk hoge concentraties aan ijzer bevatten. Door de ijzerdeeltjes in de sloot (roest-bruine kleur), wordt het water troebel. Waterplanten in de sloot raken bedekt met 'ijzerneerslag' en sterven af.

Lozing van spoelwater in de sloot mag onder voorwaarden

Volgens het Activiteitenbesluit milieubeheer staat lozing van spoelwater in het oppervlaktewater toe onder de volgende voorwaarden:

- Afstand tot vuilwaterriool is meer dan 40 meter.
- Concentratie aan ijzer is maximaal 5 mg per liter.
- Aanwezigheid van een monsternamevoorziening in de afvoerbuis naar de sloot.

Het waterschap heeft bij (melk)veehouderijbedrijven verschillende monsters in het verleden onderzocht. Hieruit blijkt dat het spoelwater bijna altijd (veel) meer dan 5 mg/l aan ijzer bevat.

U kunt verschillende maatregelen nemen

U kunt een bezinkput plaatsen waar het spoelwater (vóór lozing in de sloot) doorheen gaat. Achter deze bezinkput moet dan een monsternameput komen. Voor een goede werking van de bezinkput is het verstandig dat u

deze regelmatig leeg haalt. Een andere maatregel is lozen van spoelwater in de mestkelder. Vervolgens kunt u dit met de mest uitrijden over het land.

In 2020 controleert het waterschap op deze lozingen

Wanneer een toezichthouder een lozing in de sloot ziet, dan is een bemonstering van het spoelwater nodig. U kunt hieraan meehelpen door te zorgen voor een goede monsternamevoorziening. Het spoelwatermonster analyseren we op ijzer in een laboratorium. Het kan zo zijn dat het ijzergehalte boven de norm van 5 mg per liter zit. In dat geval maken we een afspraak met u. De afspraak gaat dan over wanneer u de maatregelen uit moet voeren. ■

Ontijzeringsinstallatie

'BEWONDERING VOOR HET VAKMANSCHAP WAARMEE ONZE GEMALEN ZIJN GEBOUWD'

Gemalenbeheerder Albert Koffeman werkt op de gemalen in Flevoland. Dit doet hij samen met verschillende medewerkers van het waterschap. In deze nieuwsbrief geeft een kijkje in zijn vak dat hij sinds 2002 doet.

Albert Koffeman met de tekeningen van Lely

Werken op de gemalen die ingenieur Cornelis Lely nog zelf heeft bedacht, is voor gemalenbeheerder Albert Koffeman uit Urk iedere dag weer een grote eer. 'Dat vakmanschap van de jaren vijftig, dat het na al die jaren nog steeds werkt, dat het uit een tijd stamt zonder computers; ik heb daar echt heel veel respect voor.' Koffeman en zijn collega's verzorgen het onderhoud en reparaties van 96 installaties, zoals aflatwerken en stuwen binnen het gebied van Waterschap Zuiderzeeland. Daar horen ook de monumentale gemalen Colijn en Lovink in Dronten en tegenover Harderwijk bij. 'Het ene moment zitten we in Almere, het andere moment staan we in een bos of bij een fruittelers op het erf. Wij komen overal waar Zuiderzeeland actief is', legt Albert uit. Toen hij zeventien jaar geleden als gediplomeerd vaktechnicus begon bij het waterschap, was het wel even schakelen. 'Alles wat ik had geleerd en alle gereedschap die ik gewend was, moest ik overboord

gooien. Hier werk je met zulke robuuste en degelijke machines en technieken, dat was wel even wennen. Het staal is groter en steviger, het beton is harder. Dat is echt een vak apart.'

Blastproof

Niet voor niets noemen veel mensen de waterwerken van het waterschap kunstwerken, stelt Albert. 'Deze gebouwen en machines stammen uit de tijd van de Koude Oorlog. Alles moest dus extra stevig. Blastproof. Ze geven een tijdsbeeld weer.' En die techniek van toen, staat volgens de techneut nog steeds 'als een huis'. 'Die mannen hebben echt overal over nagedacht. Onze gemalen behoren nog altijd tot het topsegment. Als ze me morgen zouden vragen om voor het door water bedreigde Singapore een machine te bouwen, dan zou ik dit gemaal precies

'Onze gemalen zijn kunstwerken die een tijdsbeeld weergeven'

Gemaal Colijn. Foto: Fotostudio Wierd

zo nabouwen. Het doet zijn werk nog altijd uitstekend met een rendement van 85 procent.' Dat zou ook maar zo kunnen, want in Colijn en Lovink liggen nog altijd de originele tekeningen van Lely. 'Grote zwarte boeken zijn dat. Alles staat erin uitgewerkt. Heel handig, want als er eens iets kapot is, kunnen we precies uitzoeken hoe we het moeten aanpakken.'

Alarmlijst

Albert en zijn collega's beginnen hun werkdag meestal op gemaal Colijn bij Dronten. Na een werkbespreking waaieren ze uit door de hele polder. Alleen werkt dat nu door de coronamaatregelen wat anders. We werken meer verspreid om fysiek contact te voorkomen. 'We werken de alarmlijst af en andere meldingen via Whatsapp en mail. Die geeft aan waar storingen zijn, die we moeten checken en verhelpen. Dan is er bijvoorbeeld ergens bliksem-inslag geweest of schade door storm of vandalisme. Daarnaast heeft elk seizoen zijn eigen klussen. Zoals de technische voorbereiding op nachtvorstbestrijding voor fruittelers in maart en april en beregning voor de agrariërs daarna. En dan is er nog het geplande onderhoud. Een heerlijk afwisselende baan, stelt Albert. 'Met machines werken die zo'n industriële capaciteit hebben. Voor een instituut als het waterschap. Terwijl je je bewust bent van het feit dat je het hier doet voor de mensen die hier leven. Dat vind ik fantastisch.' ■